Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
ATHANASIOS RANTOS
esitatud 14. juunil 2022[1]

Liidetud kohtuasjad C-702/20 ja C-17/21

SIA „DOBELES HES“ (C-702/20)
Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (C-17/21),
menetluses osalesid:
Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija,
Ekonomikas ministrija,
Finanšu ministrija,
SIA „GM“,
Ekonomikas ministrija,
Finanšu ministrija

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Augstākā tiesa (Senāts) (Läti kõrgeim kohus))

Eelotsusetaotlus – ELTL artikli 107 lõige 1 – Avalik-õigusliku ettevõtja kohustus tarnida taastuvenergia tootjatelt turuhinnast kõrgema hinnaga – Kahju hüvitamine saamata jäänud abi eest – Olemasolev abi – Uus abi – Teatamiskohustus – Vähese tähtsusega abi – Kumuleerimine – Hüvitise eraldamine asutuse eelarvest, mis on kasutatav üksnes reguleerimistegevuse eesmärgil

I. Sissejuhatus

1. Augstākā tiesa (Senāts) (Läti kõrgeim kohus) esitatud eelotsusetaotlused puudutavad ELTL artikli 107 lõike 1 tõlgendamist seoses Läti õigusnormidega, mis käsitlevad elektrienergia ostmist hüdroelektrijaamades elektrit tootvatelt ettevõtjatelt.

2. Taotlused on esitatud kahes kohtuvaidluses SIA „DOBELES HESi“ (kaebaja kohtuasjas C-702/20) ja SIA „GMi“ (kaebaja kohtuasjas C-17/21) (edaspidi „kaebajad“) ning Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (Läti kommunaalteenuste komisjon, edaspidi „reguleeriv komisjon“) vahel, kuna viimane ei olnud ajavahemikul 1. märtsist 2006 kuni 1. aprillini 2010 määranud kindlaks keskmist elektri müügihinda, mille alusel arvutati kõrgem hind, millega avaliku sektori äriühing, nimelt AS Latvenergo, ostis tagasi kaebajate poolt toodetud elektrienergia ülejäägi. Kuna kaebajad leidsid, et reguleeriva komisjoni tegevus on neid kahjustanud, taotlesid nad hüvitist kahju eest, mida nad on kandnud selle tariifi kehtestamata jätmise tõttu.

[1] Algkeel: prantsuse.

3. Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse esitanud kohtu eelotsuse küsimused puudutavad kolme „klassikalist“ küsimust riigiabi valdkonnas. See kohus küsib esiteks, kas riiklik meede, mis seisneb hüdroenergia ostmises kahekordse keskmise elektri müügihinnaga, hõlmab „riigi ressursse“, mistõttu seda saab liigitada riigiabiks. Teiseks küsib nimetatud kohus, kas liikmesriigi kohtu poolt kahju väljamõistmist saab pidada „riigiabiks“ ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses. Lõpuks esitab sama kohus rea küsimusi kriteeriumide kohta, mida tuleb arvesse võtta, kui analüüsitakse kõnealuse meetme kokkusobivust liidu õigusega, juhul kui see liigitatakse riigiabiks.

II. Õiguslik raamistik

A. Liidu õigus

1. Määrus (EL) nr 1407/2013

4. Määruse (EL) nr 1407/2013 [2] artiklis 3 „Vähese tähtsusega abi“ on sätestatud:

„1. Kui abimeetmed vastavad käesoleva määruse tingimustele, ei loeta neid [ELTL] artikli 107 lõike 1 kõikidele tingimustele vastavaks ja seetõttu vabastatakse nad [ELTL] artikli 108 lõike 3 kohasest teatamiskohustusest.

2. Liikmesriigi poolt ühele ettevõtjale antava vähese tähtsusega abi kogusumma ei tohi mis tahes kolme eelarveaasta pikkuse ajavahemiku jooksul ületada 200 000 eurot.

[…]“.

5. Määruse artikli 5 lõige 2 on sõnastatud järgmiselt:

„Vähese tähtsusega abi ei või kumuleerida samade abikõlblike kulude või samade riskifinantseerimismeetmete toetuseks antava riigiabiga, kui sellise kumuleerimise tulemusel ületab abi kõrgeima asjaomase ülemmäära või abisumma, mis on iga juhtumi iseärasusi arvestades kindlaks määratud grupierandi määruse või komisjoni otsusega. […]“.

6. Kõnealuse määruse artikli 7 lõikes 1 on üleminekusätetega ette nähtud:

„Käesolevat määrust kohaldatakse enne selle jõustumist antud abi suhtes, kui see abi vastab käesoleva määruse tingimustele. Abi, mis ei vasta nendele tingimustele, hindab komisjon vastavate raamdokumentide, suuniste, juhiste ning teatiste alusel.“

[2] Komisjoni 18. detsembri 2013. aasta määrus, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT 2013, L 352, lk 1).

2. Määrus (EL) 2015/1589

7. Määruse (EL) 2015/1589[3] artiklis 1 on sätestatud:

„Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

b) „olemasolev abi“ –

i) igasugune abi, mis oli olemas enne ELi toimimise lepingu jõustumist vastavates liikmesriikides, see tähendab abiprogrammid ja individuaalne abi, mis kehtisid enne ja mida rakendatakse ka pärast ELi toimimise lepingu jõustumist […], ilma et see piiraks […] Läti […] ühinemisakti IV lisa punkti 3 ja nimetatud lisa liite […] kohaldamist;

ii) heakskiidetud abi, see tähendab komisjoni või nõukogu poolt heaks kiidetud abikavad või individuaalne abi;

iii) abi, mida peetakse heakskiidetuks vastavalt määruse (EÜ) nr 659/1999[4] artikli 4 lõikele 6 või käesoleva määruse artikli 4 lõikele 6 või enne [määrust nr 659/1999], kuid vastavalt selle menetlusele;

iv) abi, mida peetakse olemasolevaks abiks vastavalt käesoleva määruse artiklile 17;

v) abi, mida peetakse olemasolevaks abiks, kuna on võimalik teha kindlaks, et selle kehtestamise ajal ei olnud see veel abi, vaid on muutunud selleks hiljem siseturu arengu tõttu ja ilma et liikmesriik oleks seda muutnud. Kui teatavad meetmed muutuvad abiks pärast tegevuse liberaliseerimist liidu õiguses, ei käsitata neid meetmeid pärast liberaliseerimise kuupäeva enam olemasoleva abina;

c) „uus abi“ – kogu abi, see tähendab abikavad ja individuaalne abi, mis ei ole olemasolev abi, sealhulgas olemasoleva abi muudatused;

[…]“.

8. Määruse 2015/1589 artikkel 2 „Uuest abist teatamine“ on sõnastatud järgmiselt:

„1. Kui vastavalt [ELTL] artiklile 109 või muudele asjakohastele sätetele koostatud määrustes ei ole sätestatud teisiti, teatab kõnealune liikmesriik kõikidest uue abi andmise plaanidest komisjonile piisavalt aegsasti. […]

[…]“.

9. Selle määruse artiklis 3 „Kavatsetud meetmete kehtestamise keeld“ on sätestatud:

„Vastavalt artikli 2 lõikele 1 ei kehtestata seda abi, millest tuleb teatada, enne kui komisjon on teinud või kui loetakse, et ta on teinud sellist abi lubava otsuse.“

[3] Nõukogu 13. juuli 2015. aasta määrus, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 kohaldamiseks (ELT 2015, L 248, lk 9).

[4] Nõukogu 22. märtsi 1999. aasta määrus, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli 93 kohaldamiseks (EÜT 1999, L 83, lk 1; ELT eriväljaanne 08/01, lk 339).

10. Kõnealuse määruse artiklis 17 „Abi tagastamise aegumistähtaeg“ on sätestatud:

„1. Komisjonil on õigus abi tagasi nõuda kümne aasta jooksul.

2. Tähtaja kulg algab päevast, mil abisaajale antakse ebaseaduslikku abi kas individuaalse abina või abikava raames. […]

3. Abi, mille suhtes aegumistähtaeg on möödunud, loetakse olemasolevaks abiks.“

3. Direktiiv 2002/20/EÜ

11. Direktiivi 2002/20/EÜ[5] põhjendus 30 on sõnastatud järgmiselt:

„Selleks, et rahastada riigi reguleeriva asutuse tegevust loasüsteemi haldamisel ja kasutusõiguste andmisel, võib elektrooniliste sideteenuste osutajatele kehtestada haldustasu […]“.

12. Nimetatud direktiivi artikli 12 „Haldustasud“ lõikes 1 on sätestatud:

„Kui üldloa alusel teenuseid või võrke pakkuvate ettevõtjatele või kasutusloa saanud ettevõtjatele on kehtestatud haldustasud, vastavad need järgmistele tingimustele:

a) haldustasud kokku katavad ainult halduskulusid, mis tekivad üldloa süsteemi […] juhtimise, kontrollimise ja jõustamise käigus […].

[…]“.

B. Läti õigus

13. Energiaseaduse (Enerģētikas likums) artikli 40 lõike 1 ajavahemikul 1. juunist 2001 kuni 7. juunini 2005 kehtinud redaktsioonis oli sätestatud:

„Tegevusloa saanud elektrijaotusettevõte ostab väikestelt hüdroelektrijaamadelt toodetud elektri ülejäägi […] hinnaga, mis vastab kahekordsele keskmisele elektri müügihinnale. Sellise ostuhinna määrab reguleeriv asutus.“

14. Elektrituruseaduse (Elektroenerģijas tirgus likums) artikli 30 lõike 1 ajavahemikul 8. juunist 2005 kuni 31. detsembrini 2014 kehtinud redaktsioonis oli sätestatud:

„Tootjad, kes kasutavad elektrienergia tootmiseks taastuvaid energiaallikaid ja kes alustasid oma tegevust enne käesoleva seaduse jõustumist, müüvad elektrit avaliku sektori ettevõtjale vastavalt […] hindadele, mis kehtisid nende suhtes käesoleva seaduse jõustumise ajal.“

[5] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiiv elektrooniliste sidevõrkude ja -teenustega seotud lubade andmise kohta (EÜT 2002, L 108, lk 21; ELT eriväljaanne 13/29, lk 337), mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2009. aasta direktiiviga 2009/140/EL (ELT 2009, L 337, lk 37, edaspidi „direktiiv 2002/20“).

15. Selle seaduse artikli 30 lõike 3 ajavahemikul 8. juunist 2005 kuni 14. maini 2008 kehtinud redaktsioonis oli sätestatud:

„[…] Selle ostuhinna maksavad kõik Läti elektrienergia lõpptarbijad proportsionaalselt oma elektritarbimisega, kui osa taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergiast ostetakse avalik-õiguslikult ettevõtjalt või kui viimase poolt kantud kulud kompenseeritakse.“

16. Avalikke teenuseid reguleerivate asutuste seaduse (Likums „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem) artikli 29 lõikes 1 on sätestatud:

„Reguleeriva asutuse tegevust rahastatakse tuludest, mis on saadud avalike teenuste reguleerimiseks mõeldud riigilõivude ning reguleeriva asutuse osutatud avalike teenuste maksete kogumisest, mis on ette nähtud muudes seadustes ja määrustes.“

III. Põhikohtuasjad, eelotsuse küsimused ja menetlus Euroopa Kohtus

17. Juba enne Läti Vabariigi ühinemist Euroopa Liiduga oli selle liikmesriigi seadusandja kehtestanud õigusaktid, et edendada elektrienergia tootmist taastuvatest energiaallikatest. Energiaseaduse artikli 40 lõikes 1 oli eelkõige väikestele hüdroelektrijaamadele ette nähtud õigus kaheksa aasta jooksul alates nende tegevuse alustamisest müüa oma elektrienergia ülejääki tegevusloa saanud elektrijaamale keskmise elektri kahekordse müügihinnaga. Selle müügihinna pidi kindlaks määrama reguleeriv komisjon.

18. Pärast Läti Vabariigi ühinemist liiduga säilitati see eelis elektrituruseadusega, mis jõustus 8. juunil 2005. Seega oli kõnealusel ajavahemikul 2006. aasta märtsist kuni 2008. aasta septembrini hüdroenergia tootjatel (nagu kaebajatelgi) õigus müüa oma toodangu ülejääki avaliku sektori ettevõtjale, nimelt 100% riigi osalusega ettevõttele Latvenergo, kõrgema hinnaga. Vastavalt liikmesriigi õigusele kehtestas keskmise elektrienergia müügihinna reguleeriv komisjon kui elektrituru reguleerija.

19. Aastal 2010 otsustas Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Läti konstitutsioonikohus), et aastatel 2005–2010 oli reguleeriv komisjon arvutanud kõrgema hinna valesti. Sel põhjusel nõudsid kaebajad, kes olid kõnealusel perioodil hüdroelektrijaamade käitajad, sellelt asutuselt kahju hüvitamist, mida nad vastava tariifi kehtestamata jätmise tõttu kandsid[6], ning esitasid seejärel halduskohtusse kaebuse keeldunud asutuse vastu.

20. 31. mai ja 10. juuli 2019. aasta kahe otsusega mõistis Administratīvā apgabaltiesa (Läti piirkondlik halduskohus) reguleerivalt komisjonilt nende kasuks välja vastavalt 3406,63 eurot ja 662,26 eurot. Võttes siiski arvesse Euroopa Komisjoni arvamust, mida ta oli menetluse käigus taotlenud, tegi kohus nende summade väljamaksmise tingimuseks, et sellest tuleb teatada kui riigiabist kõnealusele asutusele ja viimane annab oma nõusoleku või loetakse, et ta on teinud sellist abi lubava otsuse.

[6] Väidetav kahju oli tingitud erinevusest hinna vahel, mida avalik-õiguslik ettevõtja kaebajatele maksis, ja hinna vahel, millega viimane oleks pidanud elektrienergiat ostma, kui elektri keskmine müügihind oleks olnud kehtestatud ajavahemikul 1. märtsist 2006 kuni 30. novembrini 2007 DOBELES HESi ja 1. märtsist 2006 kuni 30. septembrini 2008 GMi suhtes.

21. Reguleeriv komisjon on esitanud nende kohtuotsuste peale apellatsioonkaebuse Augstākā tiesale (Senāts) (Läti kõrgeim kohus), mis on eelotsusetaotluse esitanud kohus. See kohus otsustas peatada menetluse mõlemas kohtuasjas ja esitada Euroopa Kohtule eelotsuse saamiseks järgmised küsimused, mis mõlemas kohtuasjas kattuvad:

„1. Kas avalik-õigusliku ettevõtja kohustust osta elektrit turuhinnast kõrgema hinnaga tootjatelt, kes kasutavad elektrienergia tootmiseks taastuvenergiaallikaid, lõpptarbijale pandud kohustuse alusel maksta proportsionaalselt tarbimisega tuleb käsitada sekkumisena riigi poolt või riigi ressurssidega [ELTL] artikli 107 lõike 1 tähenduses?

2. Kas mõistet „elektrituru liberaliseerimine“ tuleb tõlgendada nii, et turu liberaliseerimine on juba toimunud, kui esinevad teatavad vabakaubanduse elemendid, nagu avalik-õigusliku ettevõtja sõlmitud lepingud tarnijatega teistest liikmesriikidest? Kas võib asuda seisukohale, et elektrituru liberaliseerimine algab hetkest, millal õigusaktidega antakse osale elektrikasutajatest (näiteks ülekandevõrku ühendatud elektrikasutajatele või jaotusvõrku ühendatud mittekodutarbijatest elektrikasutajatele) õigus elektrienergia turustajat vahetada? Kuidas mõjutab elektrituru eeskirjade muutmine Lätis elektritootjatele antud toetuste hindamist [ELTL] artikli 107 lõike 1 seisukohast (esimesele küsimusele vastamiseks), võttes eelkõige arvesse 2007. aastast varasemat olukorda?

3. Kui esimesele ja teisele küsimusele antud vastusest nähtub, et elektritootjatele antud abi ei kujuta endast riigiabi [ELTL] artikli 107 lõike 1 tähenduses, siis kas asjaolu, et kaebaja tegutseb praegu liberaliseeritud elektriturul ja hüvitise maksmine annab talle praegu teiste asjaomasel turul tegutsevate ettevõtjatega võrreldes eelise, tähendab, et kahju hüvitamist tuleb lugeda riigiabiks [ELTL] artikli 107 lõike 1 tähenduses?

4. Kui esimesele ja teisele küsimusele antud vastusest nähtub, et elektritootjatele antud abi on [ELTL] artikli 107 lõike 1 tähenduses riigiabi, siis kas selles sättes ette nähtud riigiabi kontrolli raames tuleb asuda seisukohale, et kaebaja nõue, et talle hüvitataks kahju, mida talle tekitati seetõttu, et tema seadusest tulenevat õigust saada toodetud elektrienergia eest suuremat tasu ei järgitud täielikult, kujutab endast uue riigiabi taotlust või varem saamata jäänud riigiabi osa väljamaksmise taotlust?

5. Kui neljandale eelotsuse küsimusele vastatakse, et kahju hüvitamise nõuet tuleb varasemate asjaolude kontekstis hinnata kui varem saamata jäänud riigiabi osa väljamaksmise taotlust, siis kas [ELTL] artikli 107 lõikest 1 tuleneb, et nüüd tuleb selle riigiabi maksmise kohta otsuse tegemiseks analüüsida turuolukorda praegu ja võtta arvesse kehtivaid õigusnorme (sealhulgas ülekompenseerimise vältimiseks praegu kehtivaid piiranguid)?

6. Kas [ELTL] artikli 107 lõike 1 tõlgendamisel on oluline, et tuuleelektrijaamadele anti minevikus erinevalt hüdroelektrijaamadest täielikku abi?

7. Kas [ELTL] artikli 107 lõike 1 tõlgendamiseks on oluline, et ainult osa hüdroelektrijaamadest, mis said ebatäielikke toetusi, saab praegu hüvitist?

8. Kas [määruse nr 1407/2013] artikli 3 lõiget 2 ja artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et kuna käesolevas asjas vaidlusaluse abi summa ei ületa vähese tähtsusega abi künnist, tuleb nimetatud abi lugeda vähese tähtsusega abi jaoks kehtestatud kriteeriumidele vastavaks? Kas selle määruse artikli 5 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et arvestades komisjoni otsuses SA.43140

esitatud tingimusi ülekompenseerimise ennetamiseks, võib tekitatud kahju eest hüvitise maksmise käesoleval juhul vähese tähtsusega abiks lugemine tekitada lubamatut abi kumuleerimist?

9. Kui käesolevas asjas loetakse, et anti/maksti riigiabi, siis kas [määruse 2015/1589] artikli 1 punkte b ja c tuleb tõlgendada nii, et sellistel asjaoludel nagu käesolevas asjas on tegemist uue riigiabiga, mitte olemasoleva riigiabiga?

10. Kui vastus üheksandale küsimusele on jaatav, siis kas selleks, et hinnata, kas kaebaja olukord on kooskõlas määruse 2015/1589 artikli 1 punkti b alapunkti iv tähenduses olemasolevaks abiks loetava abiga, tuleb selle määruse artikli 17 lõike 2 tähenduses aegumistähtaja lähtepunktina arvesse võtta ainult seda kuupäeva, millal abi tegelikult välja maksti?

11. Kui asutakse seisukohale, et on antud/makstud riigiabi, siis kas [ELTL] artikli 108 lõiget 3 ning määruse 2015/1589 artikli 2 lõiget 1 ja artiklit 3 tuleb tõlgendada nii, et niisugust riigiabist teatamise menetlust, nagu on kõne all käesolevas kohtuasjas, loetakse kohaseks siis, kui liikmesriigi kohus rahuldab tekitatud kahju hüvitamise nõude tingimusel, et on saadud komisjoni otsus, millega kiidetakse abi heaks, ja antakse majandusministeeriumile korraldus edastada komisjonile kahe kuu jooksul alates kohtuotsuse tegemisest vastav kaubandustegevuseks abi andmise avaldus?

12. Kas [ELTL] artikli 107 lõike 1 tõlgendamisel on oluline, et kahju hüvitamist nõutakse avaliku sektori asutuselt (reguleeriv komisjon), kes ei ole varem pidanud selliseid kulusid kandma ja kelle eelarve koosneb riigimaksudest, mida maksavad reguleeritud sektoritesse kuuluvad avaliku teenuse osutajad ja mida tuleb kasutada üksnes reguleeriva asutuse toimimise tagamiseks?

13. Kas selline hüvitamiskord, nagu on vaidluse all käesolevas kohtuasjas, on kooskõlas reguleeritud sektoritele kohaldatavate liidu õiguses sätestatud põhimõtetega, eelkõige [direktiivi 2002/20] artikliga 12 ja põhjendusega 30?“

22. Kirjalikke seisukohti esitasid reguleeriv asutus, Läti, Saksamaa ja Madalmaade valitsus ning komisjon. Need pooled vastasid ka ettenähtud tähtaja jooksul kirjalikult küsimustele, mille neile oli saatnud Euroopa Kohus, tuginedes Euroopa Kohtu kodukorra artikli 61 lõikele 1. Lisaks sellele võtsid need pooled koos kaebajate ja Hispaania valitsusega sõna suurkoja 29. märtsil 2022 toimunud kohtuistungil.

IV. Õiguslik analüüs

A. Esimene eelotsuse küsimus

23. Esimeses küsimuses küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt, kas kava, mis kohustab avalik-õiguslikke ettevõtjaid ostma taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrit turuhinnast kõrgema hinnaga, kohustades lõpptarbijat neid makseid rahastama, on käsitatav „riigi poolt või riigi ressurssidest antava abina“ ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses.

24. Meenutagem, et selle sätte tähenduses „riigiabiks“ liigitumiseks peab olema täidetud neli tngimust: esineb riigi sekkumine või sekkumine riigi ressurssidest, see sekkumine võib kahjustada liikmesriikidevahelist kaubandust, see annab selle saajale valikulise eelise ning kahjustab või

ähvardab kahjustada konkurentsi[7].

25. Euroopa Kohtule esitatud küsimus puudutab ainult esimest neist tingimustest, nimelt riigi ressursside olemasolu. Sellega seoses tuleb märkida, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt võib meedet liigitada riigi poolt või riigi ressurssidest antavaks abiks, kui on täidetud kaks erinevat ja kumulatiivset tingimust: 1) tegemist on liikmesriigi meetmega ja 2) meedet kohaldatakse otse või kaudselt riigi vahenditest[8].

26. Esmalt tuleb seoses tingimusega, mis puudutab omistatavust, analüüsida, kas liikmesriiki peab pidama selle meetme võtmisega seotuks. See tingimus loetakse täidetuks, kui kõnealune meede on kehtestatud seaduse või määrusega[9]. Sellega seoses tuleb märkida, et põhikohtuasja raames kohaldatav hüvitamismehhanism loodi seadusandlike vahenditega ning seda tuleb niisiis pidada riigile omastatavaks, mida ükski huvitatud pool ei ole vaidlustanud.

27. Teiseks tuleks seoses tingimusega, et eelis peab olema antud riigi ressurssidest, märkida, et ELTL artikli 107 lõike 1 kohaldamisalasse kuuluvad ainult otseselt või kaudselt riigi ressurssidest antud eelised[10].

28. Alustuseks märgin, et komisjoni kirjalikud seisukohad selle teise kriteeriumi kohta tõid kaasa Saksamaa valitsuse nõudmise, et käesolevaid kohtuasju menetleks suurkoda vastavalt Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 16 lõikele 3. Selle valitsuse sõnul on selline menetlus põhjendatud asjaoluga, et „riigi ressursside“ olemasolu kindlakstegemiseks arvesse võetavate kriteeriumide küsimus on ELT artikli 107 lõike 1 tõlgendamisel põhimõttelise tähtsusega. Täpsemalt, see valitsus leiab, et vastupidi komisjoni poolt selles küsimuses kaitstud seisukohale ei anna meetme maksualane laad iseenesest saadud vahenditele riiklikku iseloomu. Määrav on aga asjaolu, kas saadud vahendid on tegelikult avalik-õiguslike asutuste käsutuses või riigi kontrolli all. Maksualane laad on tervikhindamise raames vaid märk sellest, et saadud vahendite üle on olemas avalik-õiguslik kontroll ja käsutamisõigus.

29. Enne selles küsimuses seisukoha võtmist tuleb kindlaks teha, kas põhikohtuasjades vaidlusalune meede hõlmab riigi ressursse.

1. Kõnealuse Läti kava hindamine lähtuvalt Euroopa Kohtu praktikast

30. Alustuseks märgin, et enamiku liikmesriikide poolt rakendatavate taastuvenergia toetusmeetmete kohta on välja kujunenud rikkalik kohtupraktika. See kohtupraktika annab tarvilikke juhiseid esimesele eelotsuse küsimusele vastamiseks.

31. Nii on Euroopa Kohtu praktikast selge, et energia ostmise kohustuses seisnev meede võib kuuluda „abi“ mõiste alla, kuigi see ei hõlma riigi ressursside ülekandmist[11]. ELTL artikli 107 lõige 1 hõlmab kõiki varalisi vahendeid, mida avalik sektor võib reaalselt ettevõtjate toetamiseks kasutada, sõltumata sellest, kas need vahendid kuuluvad või ei kuulu püsivalt riigi vahendite

7 13. septembri 2017. aasta kohtuotsus ENEA (C-329/15, EU:C:2017:671, punkt 17 ja seal viidatud kohtupraktika).

8 Vt selle kohta 16. mai 2002. aasta kohtuotsus Prantsusmaa *vs.* komisjon (C-482/99, EU:C:2002:294, punkt 24 ja seal viidatud kohtupraktika).

9 28. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Saksamaa *vs.* komisjon (C-405/16 P, edaspidi „kohtuotsus Saksamaa *vs.* komisjon“, EU:C:2019:268, punkt 49 ja seal viidatud kohtupraktika).

10 16. mai 2002. aasta kohtuotsus Prantsusmaa *vs.* komisjon (C-482/99, EU:C:2002:294, punkt 24).

11 13. septembri 2017. aasta kohtuotsus ENEA (C-329/15, EU:C:2017:671, punkt 24 ja seal viidatud kohtupraktika).

hulka. Isegi juhul, kui asjakohasele abimeetmele vastavad summad ei ole alaliselt riigikassa valduses, piisab asjaolust, et need on pidevalt avaliku kontrolli all ja seega pädevate riigiasutuste käsutuses, et liigitada need „riigi ressurssideks“ [12].

32. Euroopa Kohus on ka järeldanud, et riigi seadusega kehtestatud kohustuslikest tasudest tulenevaid summasid, mida hallatakse ja jaotatakse vastavalt seadusele, võib käsitada riigi vahenditena ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses isegi siis, kui neid haldavad üksused, mis ei ole riigi organid [13]. Sel juhul on määrav asjaolu, et need üksused on riigi poolt volitatud haldama riigi ressurssi, mitte lihtsalt kohustatud ostma omaenda rahalistest vahenditest [14]. Sellega seoses peab olema seos ühelt poolt kõnealuse eelise ja teiselt poolt riigieelarve – vähemalt võimaliku – vähendamise vahel [15]. See seos eksisteerib igal juhul, kui seadusandja näeb objektiivsete kriteeriumide (näiteks energiatarbimise) kohaselt lõppkasutajatele ette ametiasutusele makstava tasu. Selline tasu on tegelikult võrdsustatav maksuga. Sama kehtib ka juhul, kui tasu võtab muu üksus kui riigiasutus, näiteks võrguoperaator [16].

33. Euroopa Kohus on eelkõige tuginenud eeltoodud kaalutlustele, et hinnata, kas mitmetes põhikohtuasjadega sarnastes kohtuasjades viidatud meetmeid tuleb käsitada riigi ressurssidega seotud meetmetena [17].

34. Lisaks kohtuasjadele, mille puhul Euroopa Kohus on leidnud, et riigi kontroll kõnealuste vahendite üle on olemas, tuleb uurida ka asjaolusid, mille puhul Euroopa Kohus on leidnud, et selline kontroll puudub.

35. Nii tegi Euroopa Kohus oma otsuses PreussenElektra kindlaks, et riigi ressursid ei hõlma meetmeid, mille puhul riik piirdub konkreetse toote või teenuse ostu või müügi minimaalse või maksimaalse hinna fikseerimisega [18]. Sellest järeldub, et riik ei kontrolli ega käsuta vahendeid, kui seadusandja teostab hindade reguleerimist ning määrab vajaduse korral kindlaks, kuidas kõnealusest hinnast tulenev finantskoormus jaotatakse asjaomaste eraõiguslike üksuste vahel, ilma et see piiraks muus osas sekkumist vahendite haldamisse või jaotamisse. Sellisel juhul haldavad eraõiguslikud üksused oma, mitte riigi rahalisi vahendeid.

36. Lisaks sellele ei ole riigi ressursside olemasolu kindlaks tehtud, kui varem määratletud isikute (st tarbijate) suhtes ei ole kohustuslik seadusega ettenähtud maks. Euroopa Kohus leidis kohtuotsuses Saksamaa *vs*. komisjon, et riigi ressurssidest rääkimiseks peab maks olema kohustuslik *de iure*, sest selle kohustuslik iseloom peab tulenema riiklikust õigusest [19]. Seega, kui riiklik regulatsioon lubab nõuda maksu vaid teatud isikute kategoorialt, ei kehtestata sellele kategooriale „kohustuslikku maksu“ ning sellest saadud vahendid ei muutu seega riigi ressurssideks.

[12] 13. septembri 2017. aasta kohtuotsus ENEA (C-329/15, EU:C:2017:671, punkt 25 ja seal viidatud kohtupraktika).

[13] 2. juuli 1974. aasta kohtuotsus Itaalia *vs*. komisjon (173/73, EU:C:1974:71, punkt 35) ning 19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus Association Vent De Colère! jt (C-262/12, EU:C:2013:851, punkt 25).

[14] 19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus Association Vent De Colère! jt (C-262/12, EU:C:2013:851, punktid 30 ja 35 ning seal viidatud kohtupraktika).

[15] Kohtuotsus Saksamaa *vs*. komisjon (punktid 60 ja 84 ning seal viidatud kohtupraktika).

[16] 17. juuli 2008. aasta kohtuotsus Essent Netwerk Noord jt (C-206/06, EU:C:2008:413, punktid 45–47 ja 66) ning kohtuotsus Saksamaa *vs*. komisjon (punktid 65–71).

[17] Kohtuotsus Essent Netwerk Noord jt. Vt ka 19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus Association Vent De Colére! jt (C-262/12, EU:C:2013:851) ning 15. mai 2019. aasta kohtuotsus Achema jt (C-706/17, EU:C:2019:407).

[18] 13. märtsi 2001. aasta kohtuotsus (C-379/98, edaspidi „kohtuotsus PreussenElektra“, EU:C:2001:160, punktid 58 ja 59).

[19] Kohtuotsus Saksamaa *vs*. komisjon (punktid 70 ja 71).

37. Kõnealust Läti meedet tuleb nüüd analüüsida eespool öeldut silmas pidades.

38. Esiteks märgin, et Läti valitsuse kehtestatud kava hõlmas kohustuslikku tasu, mille seadusandja kehtestas siduva õigusaktiga kõigile lõpptarbijatele ühepoolselt, mistõttu seda võib võrdsustada maksuga [20].

39. Teiseks tuleb märkida, et lõpptarbijatelt kogutud summasid, mida kasutati taastuvatest energiaallikatest toodetud elektri ostmiseks, haldas riikliku kontrolli all olev asutus, nimelt äriühing Latvenergo, mille osalus on 100% riigi omandis. See äriühing haldas saadud vahendeid ja jagas neid taastuvenergia tarnijatele vastavalt Läti õigusaktides sätestatud kriteeriumidele. Asjaolu, et Latvernergol puudub igasugune kaalutlusõigus selle üle, kuidas kogutud vahendeid kasutada (neid tuleb kasutada üksnes selles kavas ette nähtud otstarbeks), ei muuda tõsiasja, et selle kohta teevad kõik otsused avalik-õiguslikud asutused [21].

40. Seega on selge, et kogu asjaomaste vahendite jaotamise olelusringi jooksul, st alates hetkest, mil need kogutakse elektri lõpptarbijatelt, kuni nende jaotamiseni asjaomaste ettevõtjate vahel, on need vahendid rangelt reguleeritud raamistikus pidevalt riikliku kontrolli all.

41. Samuti märgin, et selle eripära poolest erineb Läti kava süsteemidest, mida käsitletakse kohtuasjades PreussenElektra ja Saksamaa *vs.* komisjon. Seega on põhikohtuasjas käsitletava kava kohaselt ostuga seotud kulud hõlmatud siduva õigusaktiga, nimelt seadusega kehtestatud kohustusliku maksuga, erinevalt kohtuasjas Saksamaa *vs.* komisjon käsitletavast maksust. Lisaks sellele, erinevalt kohtuasjas PreussenElektra käsitletavast kavast, mis nägi ette, et taastuvenergia toetusmeetmeid rahastatakse üksnes erasektori vahenditest, koguti Läti süsteemis taastuvatest energiaallikatest toodetud elektri riigi poolt kehtestatud kõrgema hinnaga ostmise kulude hüvitamiseks kasutatavad rahalised vahendid lõpptarbijatelt. Samuti tuleb märkida, et Läti süsteemis sätestatud ostukohustus oli pandud konkreetsele, täielikult avalik-õiguslikule ettevõtjale, mitte eraõiguslikele üksustele.

42. Eespool toodud asjaolusid arvestades olen seisukohal, et olenemata Saksamaa valitsuse poolt tõstatatud küsimusele võetud lähenemisviisi kohta, hõlmab Läti kava „riigi ressursse“ ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses. Nagu käesoleva ettepaneku punktis 38 selgitatud, rahastatakse kõnealust kava ühelt poolt kohustusliku tasu abil, mis on võrdsustatav maksuga. Teisest küljest, nagu on selgitatud käesoleva ettepaneku punktides 39 ja 40, kogub, haldab ja jaotab kava rahastamisega seotud vahendeid 100% riigi osalusega äriühing ja seega on need alati riigi kontrolli all.

2. Seisukoht Saksamaa valitsuse tõstatatud küsimuses

43. Saksamaa valitsuse tõstatatud probleem näitab, kui keeruline on tõlgendada mõistet „riigi ressursid“, eriti taastuvenergia valdkonnas. Seega on Euroopa Kohtu ülesanne luua tasakaal „alakaasamise ohu“, mille tulemusena liidu õigus võimaldaks luua keerulisi skeeme, millega saaks eirata riigiabi eeskirju, ja teiselt poolt „ülekaasamise ohu“ vahel, mis tuleneks sellest, kui riigiabiks liigitataks taastuvate energiaallikate toetusmeetmed, mis ei hõlma riigi ressursside kasutamist.

[20] Vt käesoleva ettepaneku punkt 32.

[21] Vt selle kohta kohtuotsus Essent Netwerk Noord jt (punktid 69 ja 70).

44. Sellega seoses on Euroopa Kohus käsitlenud mitmeid kohtuasju, mis puudutasid liikmesriikide rakendatud taastuvenergia toetuskavasid. Kuid sellest kohtupraktikast tulenev määrav asjaolu on see, et riigi ressursside olemasolu kindlakstegemiseks peavad asjaomased vahendid olema pideva avaliku kontrolli all ja tegelikult riigi käsutuses. Teisisõnu sõltub riigi ressursside olemasolu sellest, mil määral riik omab kontrolli asjaomaste vahendite üle.

45. See asjaolu võimaldab meil esiteks välistada riigiabi eeskirjade kohaldamist, kui riigil puudub kontroll asjaomaste vahendite üle. Nii on see näiteks juhul, kui taastuvenergia toetuskavas nähakse ette erasektori rahaliste vahendite jaotamine ettevõtjate vahel, ilma et selliseid vahendeid riigile kättesaadavaks tehtaks, nagu kohtuasjas, mis päädis kohtuotsusega PreussenElektra.

46. Teiseks tuleneb käesoleva ettepaneku punktides 31 ja 32 viidatud kohtupraktikast, et riigi ressursside kontrollimise tingimus loetakse täidetuks kahel juhul, nimelt ühelt poolt, kui kõnealune meede on seotud vahenditega, mida rahastatakse maksust või muudest kohustuslikest tasudest, näiteks tasudest või maksudest, mis laekuvad riigieelarvesse ja mida saab seega käsitada maksuna, ja teiselt poolt, kui riiklike õigusaktidega on ette nähtud tasu maksmine ning saadud vahendeid haldab ja kulutab riik ise või riigi nimel ja kontrolli all tegutsev üksus.

47. Kas need kaks kumulatiivset tingimust on täidetud? Selline on sisuliselt küsimus, mille esitas Saksamaa valitsus. Minu arvates peaks vastus sellele küsimusele olema eitav.

48. Ma leian, et Euroopa Kohtu praktikat tuleb tõlgendada nii, et rahaliste vahendite olemasolu korral, mis saadakse maksust või muudest tasudest, sissemaksetest või lõivudest, mille seadusandja on siduva õigusaktiga ühepoolselt kehtestanud kõigile lõpptarbijatele ja mida saab seega võrdsustada maksuga, kuuluvad need vahendid alati riigile – mis on ilmselgelt „maksu“ mõiste lahutamatu osa –, mistõttu tingimus, et valitsus kontrollib vahendeid ja need on tema käsutuses, loetakse täidetuks. Seda seisukohta näib kinnitavat ka Euroopa Kohtu praktika [22].

49. See tingimus ei ole siiski ainus, mille alusel liigitada meedet riigi ressursse hõlmavaks. Seega saab riigi ressursside olemasolu tõendada ka teise kriteeriumiga, mis võimaldab kindlaks teha, et seadusandliku akti alusel kogutud vahendid on tõepoolest riigi kontrolli all [23].

50. Samuti leian, et asjaolu, et teatud juhtudel kohus otsustas jätkata selle teise kriteeriumi analüüsi, kuigi ta oli varem jõudnud järeldusele, et tegemist on maksuga, ei tohiks tõlgendada nende kahe tingimuse kumulatiivse olemuse kaudse tunnustamisena, nagu väidab Saksamaa valitsus. Sellega seoses tuletan meelde, et analüüs, mida Euroopa Kohus pidi tegema, eelkõige eespool nimetatud kohtuasjades, puudutas meetmeid, mis olid õiguslikult ja majanduslikult keerukuselt väga erinevad. Sellest järeldub, et konkreetse meetme „kõigi asjaolude“ analüüs – nagu märkis Euroopa Kohus otsuses Essent Netwerk Noord jt – võib olla vajalik juhtudel, kui kõnealuse meetme maksualane laad ei saa olla selge ja ühemõtteline. Lisaks on selline analüüs ilmselgelt vajalik, kui kõnealune meede ei ole maks või sellega võrdsustatav kohustuslik tasu.

[22] Vt kohtuotsus Essent Netwerk Noord jt (punktid 69–75); vt ka 19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus Association Vent De Colère! jt (C-262/12, EU:C:2013:851, punktid 21, 25 ning 28–36); 15. mai 2019. aasta kohtuotsus Achema jt (C-706/17, EU:C:2019:407, punktid 63–67) ning 16. septembri 2021. aasta kohtuotsus FVE Holýšov I jt *vs.* komisjon (C-850/19 P, ei avaldata, EU:C:2021:740, punkt 46).

[23] Selleks et kõnealust tingimust saaks pidada täidetuks, tuleb tõendada, et vahendeid kogub ja haldab riigi kontrolli all olev ettevõtja.

51. Samuti märgin, et nende kahe „tingimuse“ alternatiivset iseloomu kinnitab ka Euroopa Kohtu praktika. Saan kohtuotsusest Saksamaa *vs.* komisjon [24] aru nii, et kuna selles otsuses käsitletud taastuvenergia lisatasul puuduvad need omadused mis elektrienergia hinnalisal, mida Euroopa Kohus käsitles kohtuotsuses Essent Netwerk Noord jt (st maksu omadused), pidas Euroopa Kohus vajalikuks kontrollida muid ressursside riiklikku päritolu kinnitavaid asjaolusid, millest lähtus Üldkohus oma otsuses, mille peale esitati apellatsioonkaebus [25]. Lisaks sellele märkis Euroopa Kohus kohtuotsuses Achema jt [26], et elektrivõrkude haldajate poolt ettevõtjatelt ja lõpptarbijatelt kohustuslikus korras kogutud vahendeid võib käsitada riigi ressurssidena (kõnealuse kohtuotsuse punktid 64 ja 65), ning „lisaks sellele“ nentis seejärel, et neid vahendeid, mida kava alusel kasusaajate vahel jagab avaliku sektori kontrolli all olev asutus, kellel ei ole vähimatki otsustusõigust nende vahendite kindlaksmääramise ja sihtotstarbe osas, tuleks käsitleda avaliku kontrolli all olevana (nimetatud kohtuotsuse punktid 66 ja 67).

3. Vastus eelotsuse küsimusele

52. Eespool öeldut silmas pidades olen seisukohal, et esimesele eelotsuse küsimusele tuleb vastata, et kohustust, mille kohaselt avaliku sektori ettevõtja peab ostma taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrit turuhinnast kõrgema hinnaga, kasutades ära lõpptarbija kohustust maksta tarbimisega proportsionaalset hinda, tuleb käsitada abina, mida antakse riigi ressurssidest ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses.

B. Teine eelotsuse küsimus

53. Oma teises küsimuses küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt, milliste asjaolude põhjal on võimalik kindlaks määrata Läti elektrituru liberaliseerimise kuupäeva ja mil määral mõjutab elektrituru olukord enne 2007. aastat riigiabi olemasolu hindamist ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses.

54. Läti valitsuse sõnul peaks Euroopa Kohus tunnistama selle küsimuse vastuvõetamatuks põhjusel, et see ei saa mõjutada põhikohtuasja tulemust, kuna kaebajate hüvitisnõuded vastavad „riigiabi“ kriteeriumidele, sõltumata elektrituru liberaliseerimise ajast.

55. Kuigi eelotsusetaotluse esitanud kohus, kes on põhikohtuasja asjaolude väljaselgitamiseks ja hindamiseks ainupädev kohus, otsustab selle küsimuse üle, tundub mulle, et sellega seab see kohus kahtluse alla võimaluse, et riigiabi võib eksisteerida turul, mis ei ole liberaliseeritud. Tõepoolest võib tekkida küsimus, kas energiaturu liberaliseerimise puudumise korral võivad mõned ELTL artikli 107 lõikes 1 sätestatud tingimused olla täitmata. Sellega seoses tuletaksin meelde, et riigiabiks liigitamine eeldab nelja tingimuse, sealhulgas nende tingimuste täitmist, mille kohaselt abi peaks „moonutama konkurentsi“ ja „mõjutama liikmesriikidevahelist kaubandust“.

[24] Vt selle kohtuotsuse punktid 65–72. Vt selle kohta ka 16. septembri 2021. aasta kohtuotsus FVE Holýšov jt (C-850/19 P, EU:C:2021:740, punkt 46).

[25] Kohtuotsuse Saksamaa *vs.* komisjon punktis 72 leidis Euroopa Kohus, et „seetõttu“ on asjakohane kontrollida, kas ülejäänud kaks nimetatud asjaolu (nimelt riigi kontroll vahendite või võrguhaldurite üle) võimaldavad tal „siiski“ järeldada, et taastuvenergia lisatasust saadud vahendid olid riigi ressursid.

[26] 15. mai 2019. aasta kohtuotsus (C-706/17, EU:C:2019:407).

56. Ühest küljest tuleb märkida, et Euroopa Kohus on juba leidnud, et teatavatele ettevõtjatele näiteks toetuste kujul antud eelis võib mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust ja moonutada konkurentsi isegi enne asjaomase sektori turu täielikku liberaliseerimist [27]. Teisest küljest märkis Euroopa Kohus, et liikmesriigi kohus peab hindama, kas turg on konkurentsile avatud [28]. Siiski näib, et eelotsusetaotluse esitanud kohus vastas sellele küsimusele jaatavalt, viidates asjaolule, et Läti elektriturg on liberaliseeritud (ja ühendatud teiste liikmesriikide elektriturgudega) juba enne 1. juulit 2007 ning seega enne põhikohtuasjade asjaolude toimumist.

57. Sellises olukorras leian, et Euroopa Kohus peaks teise küsimuse vastuvõetamatuks tunnistama, kuna see näib hüpoteetiline ega mõjuta põhikohtuasjade tulemust. Sellega seoses tuletan meelde, et Euroopa Kohus on öelnud, et tal puudub pädevus anda vastust eelotsusetaotluse esitanud kohtule, kui talle esitatud küsimused ei ole seotud põhikohtuasja asjaolude ega menetluse esemega ega vasta niisiis objektiivsele vajadusele lahendada vaidlust põhikohtuasjas [29].

C. Kolmas eelotsuse küsimus

58. Võttes arvesse minu ettepanekut, kuidas vastata esimesele eelotsuse küsimusele, olen seisukohal, et kolmandale küsimusele ei ole vaja vastata. Juhul, kui Euroopa Kohus peab vajalikuks sellele küsimusele vastata, viitan ma järgmisele analüüsile neljanda eelotsuse küsimuse kohta.

D. Neljas ja üheksas eelotsuse küsimus

59. Oma neljandas küsimuses küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt, kas juhul, kui kõnealune meede tuleks liigitada riigiabiks, kujutaks kahju hüvitamise nõude rahuldamine endast uut abi või tuleb seda käsitada kui varem saamata jäänud riigiabi osa väljamaksmist. Oma üheksandas küsimuses kahtleb kohus, kas sellise hüvitise vormis antud riigiabi tuleb käsitada kui „uut abi“ või „olemasolevat abi“ määruse 2015/1589 artikli 1 punktide b ja c tähenduses. Olen arvamusel, et neid kahte küsimust tuleks nende seotust silmas pidades käsitleda koos.

1. Kaebajate hüvitisnõuete kvalifitseerimise mõju riigiabi sätete seisukohast

60. Esiteks tuleb märkida, et põhikohtuasja pooled tõstatasid küsimuse, kas riigiabi olemasolu kindlakstegemine võib sõltuda riigisisese õiguse alusel esitatud nõuete liigitusest.

61. Sellega seoses leiavad kaebajad ja Madalmaade valitsus, et põhikohtuasjades peab eelotsusetaotluse esitanud kohus tegema otsuse kahju hüvitamise nõude kohta, mis põhineb reguleeriva asutuse lepinguvälisel vastutusel. Kahju, mille hüvitamist taotletakse, tuleneb selle asutuse süüst, mille tuvastas liikmesriigi kohus. Seega väidavad kaebajad 27. septembri 1988. aasta kohtuotsuse Asteris jt (106/87–120/87, EU:C:1988:457) põhjal, mida on kirjeldatud käesoleva ettepaneku punktis 63, et ainuüksi kahju hüvitamise menetlusest piisab, et välistada riigiabi olemasolu.

[27] 10. juuni 2010. aasta kohtuotsus Fallimento Traghetti del Mediterraneo (C-140/09, EU:C:2010:335, punkt 49).

[28] 10. juuni 2010. aasta kohtuotsus Fallimento Traghetti del Mediterraneo (C-140/09, EU:C:2010:335, punkt 50).

[29] 17. mai 1994. aasta kohtuotsus Corsica Ferries (C-18/93, EU:C:1994:195, punkt 14).

62. Seevastu väidab Läti valitsus, et kaebajate taotletud hüvitis ei ole riigi sekkumisest põhjustatud kahjust tulenev kahju hüvitamise nõue – olenemata sellest, et riigisisese õiguse alusel on nõue sellisena liigitatud –, vaid pigem on tegemist soodustuse taotlemisega elektrituruseaduse artikli 30 lõike 3 alusel [30].

63. Teiseks on Euroopa Kohus juba otsustanud sarnase küsimuse üle kohtuotsuses Asteris jt, leides, et riigiabi erineb põhimõtteliselt kahjust, mis avalik-õiguslikelt asutustelt vajaduse korral eraisikute kasuks välja mõistetakse neile põhjustatud kahju hüvitamiseks [31]. Näiteks püüab riik hüvitise maksmisega taastada finantsolukorra, mis oleks valitsenud, kui riigi sekkumine seda ei oleks süvendanud. Ei ole kahtlust, et teatud liiki ettevõtjatele antavad hüvitised ei kujuta endast riigiabi. Riigiabi eesmärk ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses on siiski anda teatavatele ettevõtjatele eelis, mis parandab nende olemasolevat finantsseisundit ja turupositsiooni võrreldes teiste konkurentidega.

64. Sellised hüvitamismeetmed ei tohi siiski viia riigiabi eeskirjade tõhusast kohaldamisest kõrvalehoidmiseni [32]. Isikud, kes ei ole saanud abi, millest ei ole komisjonile teatatud ja mis ei ole komisjoni poolt heaks kiidetud, ei saa kahjuhüvitisena nõuda saamata jäänud abi summat, sest see oleks samaväärne kaudselt ebaseadusliku abi andmisega [33].

65. Kolmandaks märgin, et asjaolu, et teatud summa maksmine on kohtuotsuse tulemus, ei välista iseenesest selle liigitamist „riigiabiks“. Kohtuotsuses Buonotourist *vs.* komisjon leidis Euroopa Kohus, et Itaalia oli andnud riigiabi Consiglio di Stato (Itaalia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) otsusega, millega mõisteti bussiteenuse osutaja kasuks välja hüvitis avalike teenuste osutamise kohustuste eest [34]. Samuti leidis Euroopa Kohus kohtuotsuses DEI ja komisjon *vs.* Alouminion tis Elladenos, et Kreeka oli andnud riigiabi Protodykio Athinoni (Ateena esimese astme kohus, Kreeka) esialgse õiguskaitse määruse alusel, millega taaskehtestas alumiiniumitootjale mitme kuu jooksul elektritarnimisel soodustariifi [35].

66. Tõesti, puhtalt teoreetilisest seisukohast on võimude lahususe põhimõte vastuolus põhimõttega, et riigiabi võib anda liikmesriigi kohus. Kohtuotsus (iseenesest) ei loo uusi õigusi, mida varem ei olnud, vaid piirdub üksnes kehtivate õigusnormide tõlgendamise ja kohaldamisega. Seda põhimõttelist seisukohta ei saa riigiabi valdkonnas siiski täiel määral kohaldada, eriti arvestades asjaolu, et selles valdkonnas on tähtsusetu, milline riigiasutus riigiabi annab (sealhulgas juhul, kui tegemist on kohtuga).

67. Alljärgnevatel põhjustel olen seisukohal, et kaebajate nõuete rahuldamist võimaldav kohtuotsus võib olla „riigiabi“ sõltumata sellest, kas nõuded liigitatakse riigisisese õiguse alusel hüvitisnõueteks.

68. See tuleneb minu arvates nii kohtuotsusest Buonotourist *vs.* komisjon, millele viidatakse käesoleva ettepaneku punktis 65, kui ka Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktikast, mille kohaselt riigiabi meetmed määratletakse objektiivselt nende tagajärgede, mitte nende põhjuste

[30] See säte nägi ette õiguse müüa elektrienergia ülejääk avalik-õiguslikule ettevõtjale hinnaga, mis võrdub elektri kahekordse keskmise müügihinnaga, mis on kõrgem kui asjaomasel perioodil kindlaksmääratud hind.

[31] 27. septembri 1988. aasta kohtuotsus (106/87–120/87, EU:C:1988:457, punkt 23).

[32] 11. novembri 2015. aasta kohtuotsus Klausner Holz Niedersachsen (C-505/14, EU:C:2015:742, punktid 42–44).

[33] Kohtujurist Ruiz-Jarabo Colomeri ettepanek liidetud kohtuasjades Atzeni jt (C-346/03 ja C-529/03, EU:C:2005:256, punkt 198).

[34] 4. märtsi 2020. aasta kohtuotsus (C-586/18 P, EU:C:2020:152, punktid 88–97).

[35] 26. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus (C-590/14, EU:C:2016:797, punktid 58 ja 59).

või eesmärkide alusel[36]. Kuid riigiabi olemasolu automaatne välistamine juhul, kui otsus tehakse „ametlikult" hüvitisnõude kohta, tähendaks riigiabi mõiste määratlemist mitte objektiivselt selle tagajärgede alusel, vaid subjektiivselt selle vastu võtnud avalik-õigusliku asutuse järgi.

69. Teiseks, ametliku kriteeriumi kasutamine üksnes riigisisese õiguse alusel, et teha kindlaks, milliste meetmete puhul tekib õigus anda riigiabi, kujutaks endast minu arvates tõelist ohtu, et hoitakse kõrvale liidu õiguse riigiabi käsitlevatest sätetest. Siis piisaks sellest, kui ebaseadusliku riigiabi taotlus oleks sõnastatud hüvitisnõudena, et vältida riigiabi eeskirju ja nii komisjoni kui ka liikmesriikide kohtute kontrolli. On ilmne, et selline lahendus kahjustaks ELTL artikli 108 lõike 3 soovitud toimet.

70. Lõpetuseks illustreerivad käesolevad kohtuasjad minu arvates üsna hästi seda riski, kui selgub, et kontrolli tagajärjel, mida eelotsusetaotluse esitanud kohus peab tegema, annavad hüvitisnõuded sama tulemuse, mis saadakse, kohaldades seadust, millega nähakse ette elektrienergia kõrgema hinnaga ost, mis kujutab endast riigiabi (nagu on tuvastatud vastuses esimesele eelotsuse küsimusele). Seega paluvad kaebajad esitatud hüvitisnõuete kaudu liikmesriigi kohtul anda neile riigiabi, mida nad ei ole varem seaduse alusel saanud. Asjaolu, et kaebajate nõuded on riigisisese õiguse alusel liigitatud hüvitisnõueteks, ei muuda seda seisukohta. Sellest tulenevalt võib kaebajate taotletud hüvitist käsitada riigiabina ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses.

2. Hüvitisnõuete liigitamine „uueks" või „olemasolevaks" abiks

71. Ma usun, et vastust küsimusele, kas antud juhul on tegemist „uue abiga" või „olemasoleva abiga", saab tuletada ilma suurte raskusteta määruse 2015/1589 sätetest.

72. Tuletan siinkohal meelde, et selle määruse artikli 1 punkt c näeb ette, et „uue abina" on käsitatav kogu abi, see tähendab abikavad ja individuaalne abi, mis ei ole olemasolev abi, sealhulgas olemasoleva abi muudatused. Seega alates hetkest, mil kaebajatele määratud hüvitis ei kuulu selle artikli punktis b nimetatud „olemasoleva abi" kategooriasse, kujutab see endast „uut abi". Kaebajate taotletud riigiabi ei kuulu ka ilmselgelt kõnealuse sätte punktide ii ja iii kohaldamisalasse, kuna komisjon või nõukogu ei ole seda heaks kiitnud või sellest ei ole komisjonile teatatud.

73. Eespool esitatut silmas pidades teen ettepaneku vastata neljandale ja üheksandale eelotsuse küsimusele, et otsus, millega liikmesriigi kohus mõistab kaebajatele välja kahjuhüvitise, võib kujutada endast „riigiabi" ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses ja see tuleb liigitada „uueks abiks" määruse 2015/1589 artikli 1 punkti c tähenduses, kuna see ei kuulu ühegi selle määruse artikli 1 punktis b nimetatud „olemasoleva abi" kategooriasse.

E. Viies eelotsuse küsimus

74. Viienda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada saada, kas juhul, kui põhikohtuasjas esitatud hüvitisnõudeid tuleb käsitada varem saamata jäänud riigiabi väljamaksetaotlustena, peab see makse sõltuma elektrituru praegusest olukorrast ja kehtivatest riigisisestest õigusnormidest, sealhulgas praegustest ülekompenseerimise vältimise piirangutest.

[36] 8. detsembri 2011. aasta kohtuotsus France Télécom *vs.* komisjon (C-81/10 P, EU:C:2011:811, punkt 17).

75. Võttes arvesse vastust, mille soovitan anda neljandale küsimusele, olen ma seisukohal, et viiendale küsimusele ei ole vaja vastata.

76. Igal juhul olen arvamusel, et see küsimus on vastuvõetamatu, sest näib, et see puudutab hinnangut kõnealuste hüvitiste maksmise kokkusobivusele elektrienergia siseturuga, kui seda peetakse riigiabiks, mis on antud ajavahemikul 2005–2008 kehtinud riigiabi kava alusel. Tuletan sellega seoses meelde, et väljakujunenud kohtupraktikast on selge, et komisjoni ainupädevusse kuulub abimeetmete või abikava siseturuga kokkusobivuse hindamine, mis allub liidu kohtu kontrollile [37].

F. Kuues ja seitsmes eelotsuse küsimus

77. Kuuendas ja seitsmendas küsimuses küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt ühelt poolt, kas tuuleelektrijaamad on erinevalt hüdroelektrijaamadest saanud minevikus täielikku abi, ja teiselt poolt, kas ELTL artikli 107 lõike 1 tõlgendamisel on oluline, et hüvitist makstakse ainult osale hüdroelektritootjatest.

78. Nagu komisjon ja Läti valitsus, olen ka mina arvamusel, et need asjaolud ei ole põhikohtuasjade lahendamisel olulised. Need asjaolud võivad tõepoolest mõjutada ajavahemikul 2005–2008 kehtinud abikava siseturuga kokkusobivuse hindamist, mis kuulub komisjoni ainupädevusse, nagu on täpsustatud käesoleva ettepaneku punktis 76. Seetõttu tuleb minu arvates need küsimused jätta vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata.

G. Kaheksas eelotsuse küsimus

79. Oma kaheksandas küsimuses küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt, kas vähese tähtsusega abi kriteeriume kohaldatakse kõnealuse abi suhtes käesoleval juhul, kui abisumma ei ületa määruse nr 1407/2013 artikli 3 lõikes 2 sätestatud vähese tähtsusega abi ülemmäära [38].

80. Tuleks meenutada, et selle määruse artikli 5 lõikes 2 on sätestatud, et vähese tähtsusega abi ülemmäära tuleb hinnata, võttes arvesse abi, mida kaebajad on juba saanud sama ajavahemiku jooksul samade õigusaktide alusel.

81. Samuti rõhutan, et kuigi liikmesriikide kohtud ei ole pädevad otsustama riigiabi siseturuga kokkusobivuse üle, võivad nad siiski menetleda vaidlusi, mis nõuavad, et nad tõlgendaksid ja kohaldaksid ELTL artikli 107 lõikes 1 osutatud abi mõistet, eelkõige selleks, et teha kindlaks, kas riigi meetme suhtes, mis on võetud ilma ELTL artikli 108 lõike 3 kohase eelneva kontrollimenetluseta, oleks seda menetlust pidanud kohaldama või mitte [39].

[37] 23. märtsi 2006. aasta kohtuotsus Enirisorse (C-237/04, EU:C:2006:197, punkt 23).

[38] See küsimus näib olevat ajendatud asjaolust, et kõik kaebajate saadud summad on tõepoolest miinimumkünnisest väiksemad.

[39] 26. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus DEI ja komisjon *vs*. Alouminion tis Ellados (C-590/14 P, EU:C:2016:797, punkt 98 ja seal viidatud kohtupraktika).

82. Seega võib nõuda, et eelotsusetaotluse esitanud kohus hindaks, kas riigiabi kuulub vähese tähtsusega abi erandi kohaldamisalasse. Seetõttu on nimetatud kohtu pädevuses kontrollida mõlemas põhikohtuasjas, ega vaidlusalune abi ei kumuleeru muu riigiabiga, mida kaebajad on juba saanud elektrituru seaduse või muude komisjoni poolt heakskiidetud abikavade alusel [40].

83. Eespool toodut silmas pidades on asjakohane vastata kaheksandale eelotsuse küsimusele, et eelotsusetaotluse esitanud kohus peab kontrollima kooskõlas määruse nr 1407/2013 artikli 5 lõikega 2, ega vaidlusaluse abi kumuleerumine mõlemas põhikohtuasjas sama kaebaja saadud muu abiga ei põhjusta selle määruse artikli 3 lõikes 2 sätestatud ülemmäära ületamist.

H. Kümnes eelotsuse küsimus

84. Oma kümnenda küsimusega püüab eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, mis hetkest hakatakse arvestama kümneaastast aegumistähtaega määruse 2015/1589 artikli 17 lõike 2 tähenduses.

85. Nagu Läti valitsus, leian ka mina, et sellele küsimusele ei ole vaja vastata, sest see põhineb eeldusel, et kõnealuse hüvitise andmist käsitatakse olemasoleva abina, samas kui hüvitist tuleb pidada „uueks abiks“.

86. Igal juhul tuleb märkida, et Euroopa Kohus on juba selgitanud, et aegumistähtaja alguspunktiks on kuupäev, mil ebaseaduslik abi tegelikult abisaajale antakse [41], täpsustades, et abi andmise kuupäev ei vasta abikava vastuvõtmise kuupäevale [42]. Sellega seoses tuletaksin meelde ka seda, et 25. jaanuari 2022. aasta kohtuotsuses komisjon *vs*. European Food jt (C-638/19 P, EU:C:2022:50) (Micula kohtuasi) on Euroopa Kohus – suurkojana – täpsustanud, et võimaliku abi andmise aeg ei olnud aeg, mil kaebaja sai sisulise õiguse taotleda riigilt hüvitist väidetava rikkumise eest, vaid aeg, mil seda õigust tunnustati ja kvantifitseeriti vahekohtu otsusega. Alles sellest konkreetsest hetkest võib kaebajale taotletud hüvitise tegelikult välja maksta, ta omandab lõpliku õiguse abi saada ja riik on kohustatud seda andma. Samast kuupäevast arvates võib meede tekitada konkurentsimoonutusi ja kahjustada liikmesriikidevahelist kaubandust ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses [43].

87. Siiski on vaja täpsustada, et käesoleval juhul nähti Administratīvā apgabaltiesa (piirkondlik halduskohus) otsustega ette nende täitmise peatamine kuni abi andmisest teatamiseni ja komisjoni hilisema otsuseni nende kohta. Järelikult ei ole abi tegelikult antud, st hüvitist ei ole makstud ja määruse 2015/1589 artikli 17 lõikes 2 sätestatud aegumistähtaeg ei ole hakanud kulgema.

88. Võttes arvesse vastust neljandale ja üheksandale eelotsuse küsimusele, tuleks kümnendale eelotsuse küsimusele vastata, et arvestades hüvitisnõude liigitamist „uueks abiks“, ei ole määruse 2015/1589 artikli 1 punkti b alapunktis iv sätestatud tingimused täidetud, kuna abi andmisest kulgema hakkav kümneaastane aegumistähtaeg ei ole möödunud. See tähtaeg hakkab kulgema kahjuhüvitise nõude rahuldanud kohtuotsuse jõustumise kuupäevast, mis on kuupäev, mil abi on abisaajale antud kõnealuse määruse artikli 17 lõike 2 tähenduses.

[40] Sellega seoses märgin, et nii eelotsusetaotluse esitanud kohus kui ka mõned menetlusosalised viitavad riigiabi kavale, mis kehtis põhikohtuasjas kõnealuse meetmega samal ajal ja mis oli heaks kiidetud komisjoni 24. aprilli 2017. aasta otsusega SA.43140 (2015/NN) – taastuvenergia ja koostootmise toetamine.

[41] 26. aprilli 2018. aasta kohtuotsus ANGED (C-233/16, EU:C:2018:280, punktid 79 ja 82).

[42] 8. detsembri 2011. aasta kohtuotsus France Télécom *vs*. komisjon (C-81/10 P, EU:C:2011:811, punkt 81).

[43] 25. jaanuari 2022. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. European Food jt (C-638/19 P, EU:C:2022:50, punktid 123–125).

I. Üheteistkümnes eelotsuse küsimus

89. Oma üheteistkümnendas küsimuses küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt, kas ELTL artikli 108 lõiget 3 ning määruse 2015/1589 artikleid 2 ja 3 arvesse võttes võib ta rahuldada talle esitatud kahjuhüvitise nõude ainult edasilükkaval tingimusel, et sellest teatatakse enne komisjonile ja komisjon annab selleks loa.

90. Tahaksin kõigepealt meelde tuletada, et ülesanne, mille liidu õigus annab liikmesriigi kohtutele riigiabi järelevalvesüsteemi rakendamisel [44], hõlmab eelkõige kohustust – kui need kohtud leiavad, et kõnealusest meetmest oleks tulnud komisjonile teatada vastavalt ELTL artikli 108 lõikele 3 – kontrollida, kas asjaomane liikmesriik on seda kohustust täitnud, ja kui see nii ei ole, siis tunnistada meede ebaseaduslikuks [45]. Sellest järeldub, et liikmesriigi kohus on kohustatud tegema kõik riigiabi eeskirjade ja eelkõige ELTL artikli 108 lõike 3 rikkumise tagajärgi puudutavad otsused vastavalt oma riigisisesele õigusele.

91. Eespool osundatud kohtupraktikast tuleneb, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ei saa tootjate kahjuhüvitise nõudeid rahuldada, kui need nõuded põhinevad ebaseaduslikul abil. Nagu on täpsustatud käesoleva ettepaneku punktis 70, oleks õigusel hüvitisele *de facto* sama tagajärg kui liidu õigusega vastuolus olevate õigusaktide kohaldamisel, mis moonutaks konkurentsi. Tootjad saaksid summa, mis on võrdne summaga, mille nad oleksid saanud ebaseadusliku abikava alusel, mida liikmesriigi kohus peab põhimõtteliselt ära hoidma.

92. Tuletan ühtlasi meelde, et komisjoni ja liikmesriikide kohtute vahelise pädevuse jagunemise raames hindavad viimased abi olemasolu, kuid mitte selle kokkusobivust siseturuga, sest viimane hinnang kuulub komisjoni ainupädevusse ja allub Euroopa Kohtu kontrollile [46].

93. Käesoleval juhul on Administratīvā apgabaltiesa (piirkondlik halduskohus) siiski kahjuhüvitise väljamõistmise suhtes kohaldanud peatamisklauslit, mille kohaselt Läti ametiasutused ei tohi abi maksta, välja arvatud juhul, kui nad on sellest teatanud ja saanud komisjoni eelneva loa. Seega, kuna Administratīvā apgabaltiesa (piirkondlik halduskohus) nägi oma 31. mai ja 10. juuli 2019. aasta kohtuotsustes ette, et hüvitist, mille ta mõistis riigiasutustelt kaebajate kasuks välja, võib maksta alles pärast seda, kui komisjon on andnud oma nõusoleku või loetakse selle andnuks, on ta täitnud ELTL artikli 108 lõikes 3 sätestatud nõuded.

94. Seetõttu leian, et vastus üheteistkümnendale küsimusele on, et ELTL artikli 108 lõiget 3 ning määruse 2015/1589 artikleid 2 ja 3 tuleb tõlgendada nii, et need lubavad riigiabi andmist juhul, kui liikmesriigi kohus rahuldab kahjuhüvitise nõude, tingimusel et asjaomane liikmesriik teavitab komisjoni kõnealusest abist ja saab komisjonilt otsuse selle abimeetme lubamise kohta.

J. Kaheteistkümnes eelotsuse küsimus

95. Oma kaheteistkümnenda küsimusega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt, kas riigiabi olemasolu hindamisel on oluline, et kahju hüvitamist nõutakse avalik-õiguslikult asutuselt, kes erineb põhimõtteliselt sellest, kellelt nõutakse „rohelise“ elektrit ostmist tootjatelt ja kelle eelarve on ette nähtud üksnes oma tegevuse tagamiseks.

[44] 26. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus DEI ja komisjon *vs*. Alouminion tis Ellados (C-590/14 P, EU:C:2016:797, punktid 95–98 ning seal viidatud kohtupraktika).

[45] 19. märtsi 2015. aasta kohtuotsus OTP Bank (C-672/13, EU:C:2015:185, punkt 68).

[46] 2. mai 2019. aasta kohtuotsus A-Fonds (C-598/17, EU:C:2019:352, punktid 45 ja 46).

96. Teisisõnu, küsimus seisneb selles, kas rahalist eelist andva juriidilise isiku staatus ja ülesanded omavad tähtsust selle hindamisel, kas eelist antakse „riigi ressurssidest“. See küsimus näib tulenevat käesolevate kohtuasjade eripärast ja eelkõige riigisisese õiguse erisusest, mis käesoleval juhul on usaldanud elektri kõrgendatud hinna kehtestamise isikule, kes erineb sellest isikust, kellel on pädevus osta „rohelist“ elektrit kõnealuse hinnaga [47]. Vastavalt riigisisesele õigusele ei saa reguleeriv asutus siiski põhimõtteliselt kasutada oma eelarvet riigiabi maksmiseks, pidades silmas riigisisese õigusega kehtestatud piiranguid, mis võimaldavad tal kasutada neid vahendeid ainult oma tegevuse tagamiseks.

97. ELTL artikli 107 lõikest 1 nähtub, et liidu seadusandja omistas abi hindamisel tähtsust mitte riigiabi maksmise eest vastutavale asutusele, vaid nende vahendite päritolule, millest kõnealune abi makstakse. Lisaks sellele on kohtupraktikast selge, et ei avalik-õiguslik ega eraõiguslik staatus ega kõnealuse eelise jaotamise eest vastutava isiku autonoomia ei oma selles küsimuses tähtsust [48].

98. Võttes arvesse eespool esitatut, tuleb kaheteistkümnendale küsimusele vastata, et õiguslik staatus ja ülesanded, mis on antud juriidilisele isikule riigisisese õiguse alusel, ei ole olulised selle hindamisel, kas eelis on antud „riigi ressurssidest“, kuna riigi ressursside konkreetne allikas ei mõjuta meetme liigitamist riigiabiks.

K. Kolmeteistkümnes eelotsuse küsimus

99. Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib oma kolmeteistkümnendas eelotsuse küsimuses sisuliselt, kas direktiiv 2002/20 võib kaebajate võimaliku hüvitise saamist takistada.

100. Tuleb siiski märkida, et käesolevad kohtuasjad ei kuulu selle direktiivi kohaldamisalasse, kuna seda direktiivi ei kohaldata elektrisektori suhtes. Lisaks ei näi ükski direktiivi säte viitavat sellele, et see oleks kohaldatav muudes valdkondades kui elektroonilise side turg. Seetõttu tuleb see küsimus jätta ilmselge vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata.

V. Järeldused

101. Esitatud põhjendustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Augstākā tiesa (Senāts) (Läti kõrgeim kohus) eelotsuse küsimustele järgmiselt:

1. Kohustust, mille kohaselt avaliku sektori ettevõtja peab ostma taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrit turuhinnast kõrgema hinnaga, kasutades ära lõpptarbija kohustust maksta tarbimisega proportsionaalset hinda, tuleb käsitada abina, mida antakse riigi ressurssidest ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses.

2. Otsus, millega liikmesriigi kohtus mõistab välja kahjuhüvitise, võib kujutada endast „riigiabi“ ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses ja see tuleb liigitada „uueks abiks“ nõukogu 13. juuli 2015. aasta määruse (EL) 2015/1589, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 kohaldamiseks, artikli 1 punkti c tähenduses, kuna see ei kuulu ühegi selle määruse artikli 1 punktis b nimetatud „olemasoleva abi“ kategooriasse.

[47] Sellega seoses tahaksin meelde tuletada, et riigisisese õiguse kohaselt oli äriühingu AS Latvenergo ülesanne osta toodetud elektrienergia ülejääki kõrgema hinnaga, samas kui keskmise elektri müügihinna määras reguleeriv komisjon kui elektrituru reguleerija.

[48] 9. novembri 2017. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. TV2/Taani (C-656/15 P, EU:C:2017:836, punktid 44 ja 45).

3. Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab kontrollima kooskõlas komisjoni 18. detsembri 2013. aasta määruse (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes, artikli 5 lõikega 2, ega vaidlusaluse abi kumuleerumine mõlemas põhikohtuasjas saadud muu abiga ei põhjusta selle määruse artikli 3 lõikes 2 sätestatud ülemmäära ületamist.

4. Arvestades hüvitisnõude liigitamist „uueks abiks“, ei ole määruse 2015/1589 artikli 1 punkti b alapunktis iv sätestatud tingimused täidetud, kuna abi andmisest kulgema hakkav kümneaastane aegumistähtaeg ei ole möödunud. See tähtaeg hakkab kulgema kahjuhüvitise nõude rahuldanud kohtuotsuse jõustumise kuupäevast, mis on kuupäev, mil abi on abisaajale antud kõnealuse määruse artikli 17 lõike 2 tähenduses.

5. ELTL artikli 108 lõiget 3 ning määruse 2015/1589 artikleid 2 ja 3 tuleb tõlgendada nii, et need lubavad riigiabi andmist juhul, kui liikmesriigi kohus rahuldab kahjuhüvitise nõude, tingimusel et asjaomane liikmesriik teavitab komisjoni kõnealusest abist ja saab komisjonilt otsuse selle abimeetme lubamise kohta.

6. Õiguslik staatus ja ülesanded, mis on antud juriidilisele isikule riigisisese õiguse alusel, ei ole olulised selle hindamisel, kas eelis on antud „riigi ressurssidest“, kuna riigi ressursside konkreetne allikas ei mõjuta meetme liigitamist riigiabiks.